Дягілєва Людмила

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри іноземних мов

Харківського національного

університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

У статті розглядаються основні організаційні особливості впровадження методу проектів у професійну підготовку майбутніх правоохоронців. Представлено підходи до формулювання проектних завдань, визначено вимоги до проектної діяльності в контексті вимог професійного розвитку майбутніх правоохоронців у вищих навчальних закладах МВС України.

Ключові слова: *метод проектів, проектна діяльність, майбутні правоохоронці.*

В статье рассматриваются основные организационные особенности внедрения метода проектов в профессиональную подготовку будущих сотрудников правоохранительных органов. Представлены подходы к формированию проектных заданий, определены требования к проектной деятельности в контексте требований профессионального развития будущих сотрудников правоохранительных органов в высших учебных заведениях МВС Украины.

Ключевые слова: *метод проектов, проектная деятельность, будущие сотрудники правоохранительных органов.*

The article studies main organizational peculiarities of introducing the project method in future law enforcers vocational training. Approaches to formulating project tasks are described, and the demands to project work are analyzed in the context of demands to professional development of future law enforcers in higher educational establishments of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

Key words: *project method, project work, future law enforcers.*

Актуальність проблеми професійної підготовки працівників правоохоронних органів безпосередньо пов’язана із загальними проблемами

підготовки фахівців у системі вищої освіти, формуванням їх високого професійного рівня та відповідних професійно значущих якостей особистості. Вимоги професійного розвитку курсантів в умовах ВНЗ МВС України потребують оволодіння сучасними інформаційними технологіями, набуття навичок самоосвіти та здатностей до самовдосконалення. Майбутній правоохоронець повинен вміти ставити цілі та реалізовувати їх за допомогою певних засобів (інформаційних, матеріальних і т.д.), вдало застосовувати теоретичні знання до розв'язання практичних завдань та належним чином оформляти результати своєї праці. Соціальне замовлення на кваліфікований персонал до роботи в правоохоронних органах України, застосування ним нових способів виконання службових завдань та недостатній рівень підготовки абітурієнтів, які вступають до ВНЗ МВС України, висувають перед педагогічною наукою, викладачами вищої школи цілу низку питань, які потребують значного підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх правоохоронців та використання нових засобів навчання, зокрема методу проектів [15].

Професійну підготовку працівників правоохоронної системи було досліджено такими авторами, як В. Г. Андросюк, О. В Афанасьєва, О. М Бандурка, С. Я. Батишев, І. В. Колонтаєвська, В. С. Медведев, О. П Несимко, Ю. М. Оборотов, А. В. Ромашко, С.С. Сливка, А. М. Столяренко.

Проблемам професійного розвитку фахівців присвячено праці Б. Ц. Бадмаєва, О. В. Барабанщикова, С. Я. Батишева, В. С. Безрукової, А. О. Вербицького, О. П. Верхоли, А. О. Деркача, І. Я. Зязюна, Р. А. Нізамова, Н. Г. Ничкало, М. М. Скаткіна.

Методологію проектування педагогічних технологій було розроблено В. П. Беспалько, В. В. Гузєєвим, Е. Н. Гусаровою, З. З. Кириковою, Р. С. Сафіним, Г. К. Селевко, Н. Е. Щурковою, В. В. Юдиним. Методологічні аспекти методу проектів було розглянуто Г. Л. Ільїним, Н. Ю. Пахомовою, О. Н. Полат та багатьма іншими авторами.

При всій значущості даних робіт, ще залишилися нерозв'язаними питання особливостей впровадження методу проектів у процес навчання курсантів ВНЗ МВС України, формулювання вимог до проектної діяльності в контексті вимог професійного розвитку майбутніх правоохоронців.

Мета статті – дослідити особливості застосування методу проектів у професійній підготовці майбутніх правоохоронців.

Виходячи з аналізу юридичної, психолого-педагогічної літератури за темою нами було визначено, що проблема організації професійної підготовки

майбутніх правоохоронців пов'язується з відображенням у процесі навчання майбутніх фахівців певних сторін (видів, напрямів) правоохоронної діяльності: соціальної, реконструктивної, організаційної, посвідчувальної, комунікативної, пошукової.

Вищезазначені сторони (види, напрями) тісно пов'язані блоками знань, умінь, навичок: юридичним, бойової, службової та додаткової професійної підготовки. До компонентів змісту професійної підготовки курсантів до здійснення правоохоронної діяльності відносимо також пізнавальний та професійний досвід, професійно-значущі якості особистості, емоційно-ціннісне ставлення до навчання та майбутньої професійної діяльності.

У ході спостереження за виконанням працівниками правоохоронних органів їх професійних обов'язків нами були визначені критерії та показники готовності курсантів ВНЗ МВС України до професійної діяльності: якості професійних знань (обсяг, міцність, усвідомленість, системність); сформованість професійних умінь, навичок, прийомів розумової діяльності; здатність до їх різноступеневого переносу; пізнавальна самостійність; пізнавальна потреба; професійний інтерес; професійна спрямованість особистості; мотиви, адекватні професійній діяльності; емоційне задоволення від здійснення пізнавальної діяльності.

Окремо додається такий показник як готовність до самоосвіти. У своїй роботі ми дотримуємося думки дослідника Т. Е. Зелінської, яка розуміє під готовністю до самоосвіти готовність студента організовувати, здійснювати, керувати та досягати цілей самоосвітньої діяльності [10, с. 10]. Одним із методів організації професійної підготовки курсантів до правоохоронної діяльності може стати метод проектів, що дозволяє будувати навчальний процес, виходячи з інтересів курсантів та надає ним можливість виявити самостійність у плануванні, організації та контролі своєї навчально-пізнавальної діяльності, результатом якої є створення якого-небудь продукту або явища. Автори відмічають певні переваги методу проектів від іншими методами навчання, а саме: одночасне поєднання індивідуальної та колективної діяльності, можливість самореалізації, робота в команді; реалізація вікових потреб у самостійній і практичній діяльності; оцінювання результатів, їх суспільна значущість; можливість бачити результати своєї діяльності; можливість застосування в процесі роботи над проектом сучасних технологій учителями та учнями; використання всесвітньої мережі Інтернет; використання різноманітних форм взаємодії, в тому числі інтерактивних, що дає змогу практично реалізовувати педагогіку співробітництва; глобалізація освітнього процесу, націлення на конкретний результат; можливість реальної

міжпредметної інтеграції; нові можливості для неформального контролю за рівнем досягнень учнів [13].

У роботах авторів метод проектів розглядається звичайно в рамках проблемного підходу до побудови змісту освіти, який «полягає в розробці переліку проблем та питань, які повинні бути розглянуті студентами за певних суспільно-історичних та соціально-культурних умов» [19, с. 11] та надає традиційній побудові курсу дисципліни своєрідний підхід за умов цільового спрямування навчального матеріалу у вигляді своєрідних проблемних блоків з метою вирішення актуальних проблем сучасної педагогічної науки у формі проектних завдань.

Таким чином, однією з особливостей застосування методу проектів у професійній підготовці майбутніх правоохоронців стає структурування змістової частини навчального матеріалу в проблемні блоки, які можуть містити декілька різновидів проектних завдань для забезпечення індивідуального та диференційованого підходу, принципу професійності в навчанні, принципу системності та послідовності, професійної спрямованості процесу навчання.

Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність – індивідуальну, парну, групову. Самостійна робота тих, хто навчається є видом пізнавальної діяльності, в якому передбачається певний рівень самостійності в усіх структурних компонентах діяльності з її виконання – від визначення проблеми до здійснення контролю, самоконтролю та корегування від переходу від найпростійших видів роботи до більш складних, які мають пошуковий характер, із постійною трансформацією керуючої функції педагогічного управління у напрямі її переходу в форми орієнтування та корекції з передачею усіх функцій самому студенту, але лише по мірі оволодіння ним методикою самостійної роботи [15, с. 25].

Цей метод органічно сполучається з методом навчання через співробітництво, проблемним і дослідницьким методом навчання, які набувають все більшої актуальності в умовах кредитно-модульної організації процесу навчання.

Відповідно до рівня пізнавальної самостійності курсантів проекти набувають різного ступеня складності та відрізняються різним ступенем втручання викладача в пізнавальну діяльність майбутніх правоохоронців під час їх роботи над проектами. Проект може координуватись безпосередньо (жорстко) або приховано. Кількість учасників та тривалість проекту, а також характер координації, визначаються ступенем розвитку в студентів проектних

знань, умінь та навичок [12, с. 67].

В. В. Гузеєв виділяє 8 етапів роботи над проектним завданням: 1) постановка теми та цілей проекту: розповідь, бесіда, міні-лекція; 2) обговорення варіантів: бесіда; 3) самоосвіта – самостійна робота; 4) складання плану дій (визначення джерел інформації, способів збору та аналізу інформації, визначення способу презентації результатів, встановлення процедур та критеріїв оцінки, розподіл завдань між членами команди): семінар-»мозкова атака», практикум; 5) дослідження (пошук інформації, вирішення поточних завдань): самостійна робота, практикум, екскурсії, практична робота, лабораторна робота, шкільна практика; 6) узагальнення та висновки: семінар, консультація, самостійна робота; 7) презентація або звіт: семінар; 8) аналіз успіхів та помилок: бесіда, консультація; 9) корекція [9, с. 197].

Виходячи з вищезазначеного, нами були визначені вимоги до організації навчально-пізнавальної діяльності за допомогою методу проектів в контексті майбутньої професійної діяльності курсантів (табл. 1).

Таблиця 1

Вимоги до організації навчально-пізнавальної діяльності за допомогою методу проектів у контексті майбутньої професійної діяльності курсантів

Сторони (види, напрями) правоохоронної діяльності	**Вимоги до організації навчально-пізнавальної діяльності за допомогою методу проектів у контексті майбутньої професійної діяльності курсантів.**
Соціальна сторона	Заохочення взаємодії в навчальному процесі; сприяння взаємодії з різними верствами населення, представниками різних професій, націй та національностей.
Реконструктивна сторона	Проведення курсантами самостійної діяльності зі збору (прийому), обробки інформації, розробка планів подальшої діяльності; можливість вирішення актуальних проблем; розробка проектного завдання з ініціативи курсантів; міжпредметність; самостійне визначення та контроль за виконанням завдань; самоаналіз результатів власної діяльності.
Організаційна сторона	Організація власної і суспільної діяльності з іншими особами, відомствами, структурами, організаціями в реалізації прийнятого рішення; внесок кожного учасника проекту у розподіл завдань різного характеру з урахуванням індивідуальних особливостей курсантів; заохочення взаємодії в навчальному

	процесі.
Посвідчувальна сторона	Переробка отриманої інформації у спеціальні форми; практична цінність; залежність успішності проекту від співпраці усіх учасників проекту; залежність кожного з учасників проекту від групи та навпаки.
Комунікативна сторона	Отримання необхідної інформації у спілкуванні з різними категоріями осіб, у взаємодії з відомствами, організаціями, структурами; внесок кожного учасника проекту реалізується у взаємодії з іншими учасниками та викладачем.
Пошукова сторона	Непередбачуваність в процесі роботи та по її завершенню; значущість результатів проектного завдання для курсантів; самоаналіз результатів власної діяльності; самостійне визначення та контроль за виконанням завдань.

Застосування методу проектів у професійній підготовці майбутніх правоохоронців проводиться у відповідності з формами, методами та змісту процесу навчання у ВНЗ МВС України. Визначено особливості застосування методу проектів у професійній підготовці майбутніх правоохоронців, а саме: структурування змістової частини проекту з встановленням поетапних результатів, організація самостійної діяльності курсантів над проектом, професійна спрямованість процесу навчання, можливість створення міжпредметних зв'язків. Професійна спрямованість процесу навчання висуває певні вимоги до застосування методу проектів відповідно до контексту майбутньої професійної діяльності курсантів та їх професійного розвитку.

Перспективною для подальшого дослідження є розробка педагогічних технологій використання методу проектів з окремих дисциплін професійного циклу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андросюк В. Г. Педагогика и психология в деятельности органов внутренних дел. Часть общая : учебное пособие / В. Г. Андросюк, А. В. Ромашко. – К. : НИ и РИО Киевс. Высш. шк. МВД, 1988. – 92 с.
2. Ануфрієв М. І. Вищий заклад освіти МВС України : наук.-практ. посібник / М. І. Ануфрієв, О. М. Бандурка, О. Н. Ярмиш. – Харків : ун–т внутр. справ, 1999. – 369 с.
3. Бадмаев Б. Ц. Психологические особенности усвоения слушателями правовых знаний / Б. Ц. Бадмаев, Б. И. Хозиев. – М. : Гуманит. центр ВЛАДОС, 1976. – 200 с.
4. Безрукова В. С. Педагогика профессионально-технического образования. Теоретические основы / В. С. Безрукова. – Свердловск : Свердловский университет, 1989. – 240 с.

5. Блохин А. Л. Метод проектов как личностно-ориентированная педагогическая технология : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук / А. Л. Блохин. – Ростов н/Д, 2005. – 24 с.
6. Васильев В. Л. Юридическая психология / В. Л. Васильев. – 3-е изд. – СПб. : Издательство «Питер», 2000. – 624 с.
7. Вербицкий А. А. Компетентностный подход и теория контекстного обучения / А. А. Вербицкий // Материалы к четвертому заседанию методологического семинара 16 ноября 2004 г. / Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 84 с.
8. Воинова О. И. Проектные технологии обучения общенаучным дисциплинам в системе высшего технического образования : дисс. … канд. пед. наук / Воинова О. И. – М., 2006. – 186 с.
9. Гузеев В. В. Планирование результатов образования и образовательная технология / В. В. Гузеев. – М. : Народное образование, 2000. (Серия «Системные основания образовательной технологии»). [«Метод проектов» как технология четвертого поколения. – С. 194–207].
10. Землинская Т. Е. Формирование самообразовательной компетентности студентов технических вузов на осонове проектной технологии на материале обучения иностранному языку : дисс. … канд. пед. наук / Землинская Т. Е. – М., 2006. – 181 с.
11. Зязюн І. А. Сучасні дидактичні моделі і логіка учіння / І. А. Зязюн // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методоллогія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / ред. кол. : І. А. Зязюн та ін. – Київ – Вінниця : ДОВ Вінниця, 2000. – С. 4–7.
12. Метод проектов : научно-методический сборник / под общ. ред. М. А. Гусаковского ; Белорусский государственный университет ; Центр проблем развития образования ; Республиканский институт высшей школы БГУ. – Мн. : РИВШ БГУ, 2003. – 240 с. – (Серия: Современные технологии университетского образования ; Вып. 2).
13. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студентов пед. вузов и системы повышения квалификации пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров. – М. : Академия, 2000. – 272 с.
14. Полат Е. С. Метод проектов / Е. С. Полат // Метод проектов : научно-методический сборник / под общ. ред. М. А. Гусаковского. – Белорусский государственный университет. Центр проблем развития образования. Республиканский институт высшей школы БГУ. – Мн. : РИВШ БГУ, 2003. – С. 39–48. – (Серия: Современные технологии университетского образования ; Вып. 2).

Проект розбудови відомчої системи інноваційного навчання [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.univd.edu.ua/index.php?id=332&lan=eng.